

Creiere homosexuale și gene homosexuale

Larry Houston

Traducere și adaptare din limba engleză de [Bogdan Mateciuc](#)

Deseori susținătorii homosexualității folosesc în mod eronat cele câteva studii care au fost făcute și care au indicat o posibilă bază biologică pentru homosexualitate. Această folosire eronată a început de fapt chiar de la cercetători, adesea pentru atingerea unui obiectiv politic. După ce li s-au publicat rezultatele cercetărilor în revista de renume *Science*, atât LeVay, cât și Hamer, au început să scrie cărți. Folosirea corectă și greșită a acestor cercetări pentru a demonstra o bază biologică a homosexualității a condus la rezultate amestecate. Prin găsirea unei „persoane homosexuale” se spera că felul în care sunt tratate aceste persoane se va îmbunătăți și chiar se vor câștiga anumite drepturi pentru homosexuali. Totuși, exista și riscul mai mare de a fi tratați defavorabil, cu posibile încercări de a preîntâmpina ca o persoană să devină homosexuală.

Cercetările pentru o bază biologică a homosexualității au început în Germania în 1860.

„De mai bine de un secol, homosexualiștii visează la invenția homosexualului ca persoană, ceea ce ar dezvinovăți comportamentul homosexual și i-ar conferi un loc alături de comportamentul heterosexual.” (De Cecco, “Confusing the Actor With the Act: Muddled Notions About Homosexuality”, pag. 411)

„Pretențiile biologice privind creierul homo și genele homo, deși reprezintă intervenții utile în cadrul dezbaterilor culturale și politice actuale, nu sunt în nici un caz inovații istorice, după cum au recunoscut demult istoricii sociologi ai sexualității (Weeks 1981). Dimpotrivă, aceste pretenții reînvie teza existențialistă avansată de homosexualii implicați în viața politică și care au fost susținute cu intermitență încă de la jumătatea secolului nouăsprezece pentru a-i asigura homosexualității un loc în viața politică și culturală. În contextul mișcărilor politice apărute în Statele Unite, de interzicere a drepturilor constituționale pentru homosexuali, acest discurs de opoziție, avându-și omologii în neurologie și genetica moleculară, caută să întemeieze pretenția pentru drepturi civile pe organismul uman.” (Rose, “Gay Brains, Gay Genes and Feminist Science Theory” în Weeks. Sexual Cultures Communities, Values, and Intimacy, pag.54)

„După cum au arătat aceste articole, căutarea unei explicații pur biologice a formării preferințelor sexuale este plină de probleme. Se confundă sexul biologic cu genul și genul cu sexualitatea, se reduce o anumită preferință sexuală la anumite comportamente specifice și mai mult, se reduc aceste comportamente la procese biologice și se acceptă și se sporesc judecăți morale bizare, categorii și interdicții sexuale ale societății. Nu este de mirare atunci că, în ciuda zelului arătat de cercetători și a existenței unei metodologii și a echipamentelor sofisticate de-a lungul ultimei decade, căutarea de urme biologice pentru preferința sexuală nu a reușit să găsească nici o dovadă concludentă.” (Parker and De Cecco, “Sexual Expression: A Global Perspective,” pag. 427-428 în Sex, Cells, and Same-Sex Desire, edited by De Cecco and Parker)

După cum am spus mai devreme, „baza biologică” a homosexualității poate fi datată istoric în secolul al 19-lea în Germania, când „homosexualii” înșiși au început să ceară drepturi legale. Până în acea perioadă, homosexualitatea era văzută ca un păcat și o infracțiune. În această perioadă, problema începe să aibă o conotație medicală și

științifică, astfel că acum se poate defini „persoana homosexuală”. Totuși, în cei peste 130 de ani de atunci, nu s-a găsit nici o „persoană homosexuală”. Astăzi mulți dintre cei ce practică homosexualitatea se autoidentifică drept „homosexuali” și creează organizații bazate pe aceste acte sexuale.

„Conceptul occidental modern despre homosexual este, după unii istorici, în primul rând o creație a discursurilor medicale și științifice din ultima parte a secolului al nouăsprezecelea. În contextul elaborării sistemelor de clasificare și a descrierilor diferitelor sexualități, ca parte a aventurii de a descoperi adevărul despre natura umană, se spune că homosexualul a pășit înainte ca un tip uman distinct având propriul/propria natură mentală și fizică.” (Seidman. Embattled Eros, pag. 146)

„A doua presupunere a acestor rapoarte de studiu a fost că homosexualitatea, ca un dat biologic, a existat ca o antiteză a heterosexualității. Totuși, de-a lungul ultimelor două decade, susținătorii homosexualilor și ai lesbienelelor au spus că teoria existenței indivizilor ca două specii distincte, una exclusiv heterosexuală, cealaltă exclusiv homosexuală, este de origine destul de recentă, apărută în secolele 18 – 19 și instituționalizată în medicina secolului 19. (Foucault, 1976; Weeks 1991; Trumbach, 1991). În câteva perioade istorice și culturi, trecute și prezente, nu a existat o astfel de antiteză. Aproape oricine se angaja în practica homosexuală era considerat a fi capabil și de practica heterosexuală. De asemenea, nu s-a crezut că practica homosexuală, în special la tineri, ar preceda în vreun fel heterosexualitatea adultă. (ex., Dover, 1978; Herdt, 1981; Blackwood, 1985).” (De Cecco și Parker, “The Biology of Homosexuality: Sexual Orientation or Sexual Preference?” pag. 11 în Sex, Cells, and Same-Sex Desire: The Biology of Sexual Preference, John P. De Cecco, PhD și David Allen Parker, MA.)

Medicina și știința moderne doar au sporit această confuzie. Discuția asupra homosexualității continuă să fie de fapt o dispută filosofică aparent nesfârșită între ideologiile conflictuale ale „existențialismului” și „construcționismului social”. Cel mai bun sumar posibil al acestei dispute filosofice poate fi formulat prin următoarele afirmații. „Ce este cineva - homosexual” sau „ce face cineva - homosexualitate”. Cea mai bună dovadă și suport este pentru homosexualitate - ce face cineva. Apărătorii homosexualității au creat ideologiile conflictuale ale „existențialismului” și „construcționismului social”.

„Categorii homosexualității aduce o definiție a însăși naturii esențiale. În timp ce indivizii sunt integrați în acest cadru nesfârșit prin creșterea autorității medicinei, științei, psihiatriei și dreptului, indivizii care au atracții spre același sex sunt definiți ca făcând parte dintr-un tip uman unic și anormal: homosexualul.” (Seidman. Embattled Eros, 147)

La începutul anilor '90 au fost publicate câteva studii științifice care anunțau că au găsit o „bază biologică” pentru „persoana homosexuală”. Folosirea acestor studii și răspunsul primit de ele au fost o surpriză pentru mulți. Gruparea „esențialistilor” a început temporar să dețină supremația în defavoarea celor ce susțin „construcționismul social”. Critica cea mai puternică asupra acestor studii a venit din partea celor care de fapt sprijină homosexualitatea, dar dintr-o perspectivă „social construcționistă”.

„Pe o arie largă, amplificarea cuplului 'creiere homo' și 'gene homo' s-a produs nu doar prin mass-media care a prezentat greșit știința – după cum afirmă știința adesea – ci direct prin limbajul și activitățile oamenilor de știință. Acest proces s-a realizat printr-un amestec de comunicate de presă, titluri și comentarii publice... Dar cel mai mult, nici LeVay, nici Hamer nu stăruie asupra categoriei homosexualilor: pentru amândoi este ceva fix, cum ar fi, să zicem, ochii căprui. LeVay în special are o viziune foarte redusă asupra sexualității. Astfel el afirmă în treacăt că actul heterosexual este 'atât de simplu, încât nu-i trebuie nimănui prea multă minte pentru a participa la el' (LeVay, 1993, pag.47). Astfel, nu mass-media a creat baza biologică a categoriei, ci chiar cercetătorii

homosexualității." (Rose, "Gay Brains, Gay Genes and Feminist Science Theory" în Weeks. Sexual Cultures Communities, Values, and Intimacy, pag. 62-63)

„Argumentul pentru imuabilitatea homosexualității trădează o interpretare greșită a studiilor științifice. Nimic din acele studii nu sprijină pe deplin ideea că homosexualitatea este imuabilă biologic; fiecare studiu lasă deschisă posibilitatea că homosexualitatea este rezultatul unei combinații de factori biologici, de mediu, iar unele sugerează că homosexualitatea ar putea fi legată de o predispoziție în temperament care s-ar putea manifesta într-o multitudine de feluri. Toate studiile sunt de acord că factorii biologici, sociali și psihologici interacționează pentru a produce și schimba semnele homosexualității. Mai mult chiar, aceste studii nu comentează eficient frecvența homosexualității în rândul populației.” (Terry, An American Obsession pag.394)

„În studii ca acestea, un anumit tip de raționament urmărește descrierea subiecților din rândul populației: studiile științifice asupra homosexualității nu se fac asupra populațiilor aleatoare, ci mai degrabă asupra grupurilor de oameni care au fost definiți deja ca homosexuali (de către ei înșiși, de către cercetători sau de către ambii); apoi, cercetătorii caută un element comun tuturor celor din grup (fie o genă, o porțiune din creier sau o mamă copleșitoare); în final, dacă un astfel de element este găsit, homosexualitatea este redefinită prin prezența acestui element. Astfel în mod curios, se poate spune că fiecare studiu își reinventează propriul obiect.” (Kenen, "Who Counts When You're Counting Homosexuals? Hormones and Homosexuality în Mid-Twentieth-Century America," pag. 197 în Science and Homosexualities, editor Vernon A. Rosario)

„Știința nu poate încă da răspunsuri sigure la multe din problemele care îi implică pe politicieni sau implică dezbateri morale. Cercetarea indică spre ideea că manifestările homosexualității ar fi rezultatul unei continue conlucrări între o mulțime de factori, unii genetici, alții de mediu, cei din urmă incluzând mediul de dezvoltare al fătului, cât și educația, situația familială, climatul social și legal și ieșirile permise cultural. Se pare că direcția impulsurilor sexuale la unii indivizi este mai mult o problemă de dispoziție biologică înăscută, pe când la alții sunt mai influente tipurile de experiențe sexuale la care au fost expuși. Pare să existe în multe societăți contrastante o grupare de homosexuali înrăiți a căror comportament nu este alterat nici de cele mai draconice sancțiuni. Aceste cauze pot fi diferite pentru homosexualii a căror comportament general e conform cu ce se așteaptă din partea celor de sexul lor față de cei care nu se conformează cu aceste așteptări atât în comportament social cât și în practica heterosexuală.” (West, "Supposed Origins of Homosexuality and Implications for Social Control," pag. 312 în Sociological Control of Homosexuality A Multi-Nation Comparison, editori West and Green)

„În concluzie, cu excepția câtorva anomalii biologice clare care dau naștere unor anomalii structurale între genuri, este imposibilă lămurirea contribuțiilor biologice și psihologice la diferențele de comportament care constituie orientarea sexuală. După cum afirmă Breedlove (1994), biologia și psihologia sunt simple discipline care oferă mijloace diferite de a descrie aceleași fenomene.” (Baumrind, Diana. "Commentary on Sexual Orientation: Research and Social Policy Implications," pag. 132)

„Teoriile biologice pot justifica sentimente care motivează comportamentele; comportamentele însele vor fi puternic determinate de factori de mediu – în cazul orientării sexuale astfel de factori sunt oportunitățile disponibile și sancțiunile sociale și legale.” (McConaghy, "Biologic Theories of Sexual Orientation," pag.431)

„Desigur, ca organisme biologice, toate comportamentele noastre trebuie să aibă corelativi biologici, dar aceasta nu înseamnă că acești corelativi determină comportamentul nostru. De fapt, una dintre maximele studiilor științifice este „corelația nu este cauza”. Noi suntem mai mult decât organisme biologice; suntem creaturi

modelate de experiență, emoție, timp și circumstanțe, și la rândul nostru ne remodelăm pentru nevoile și scopurile noastre. Sexualitatea nu poate fi redusă nici la o stare pur biologică, nici la una pur psihosocială. Orice explicație plauzibilă a exprimării sexuale ar trebui să includă toate componentele sale." (Parker și De Cecco, "Sexual Expression: A Global Perspective," pag. 428 în *Sex, Cells, and Same-Sex Desire*, editori De Cecco și Parker)

„Rămâne dificil, pe bază științifică, a ocoli concluzia că fenomenul uman unic al orientării sexuale este o consecință a unui proces de dezvoltare multifactorial în care factorii biologici joacă un rol, dar în care factorii psihologici rămân de o importanță crucială. Astfel, problemele morale și politice trebuie rezolvate în alte domenii." (Bancroft, "Homosexual Orientation The search for a biological basis," pag. 439)

În literatura care discută bazele biologice ale homosexualității de obicei există trei categorii largi de cauze biologice ale homosexualității: hormonale, legate de creier și genetice. Acestea sunt la rândul lor împărțite în subcategorii cu mult mai multe detalii decât este nevoie de fapt. În categoria hormonală sunt de obicei cele care se referă la gen, adică afectează masculinitatea și feminitatea, sau hormonii care interacționează cu funcțiile sexuale. Hormonii sunt testosteronul, estrogenul și LH-ul (hormonul luteinizant). Zona din creier care este studiată este hipotalamusul și există patru regiuni ale hipotalamusului anterior care sunt analizate (INAH 1, 2, 3, 4). Când se fac studii genetice, acestea sunt împărțite în două categorii, indirecte când se studiază gemenii și familiile; și directe, când se studiază genele specifice.

„Există trei tipuri majore de modele biologice ale orientării sexuale către același sex (Byne și Stein 1997). Modelele de experiență formative consideră că biologia determină organizarea și interpretarea experiențelor de viață, inclusiv dorința sexuală. Modelele cu efect direct susțin că factori ca predispoziția genetică sau hormonii prenatali produc circuite neurologice determinative pentru orientarea sexuală. Iar modelele indirecte sugerează că factorii biologici ca temperamentul, fără legătură directă cu sexualitatea, determină indirect orientarea sexuală. Modelele cu efect direct care folosesc genetica de comportament, influențele hormonale și studiile pe zonele creierului au câștigat o proeminență importantă în ultima decadă.

Oricare ar fi meritele lor intrinseci, cercetările privind bazele biologice ale homosexualității s-au lovit de dificultatea găsirii de metode valide și de încredere pentru a identifica în mod clar grupurile diferențiate prin orientarea sexuală." (Cohler și Galatzer-Levy, *The Course of Gay and Lesbian Lives: Social and Psychoanalytic Perspectives*, pag. 53)

Să aruncăm o privire mai atentă asupra studiilor lui LeVay, un 'creier homo' și Hamer, o 'gena homo'.

Acești indivizi și studiile lor au fost cele care par să fi generat cel mai mare entuziasm în presa populară. După lansarea lor în revista *Science*, aceștia au apărut imediat în titlurile presei de succes urmând apoi o rapidă politizare și propagandă. Cine sunt acești cercetători și ce calificări au ne vor spune multe despre intenția lor în publicarea studiilor. Ceea ce adesea nu este discutat este „pierderea obiectivității științifice” prin folosirea acestor studii pentru o posibilă bază biologică a homosexualității în încercarea de a câștiga apreciere din partea lumii și chiar un câștig politic pentru homosexualitate.

Cei doi cercetători, LeVay și Hamer, care au realizat aceste studii despre un „creier homo” și o „genă homo” se autoidentifică drept homosexuali. Aceste două studii nu au fost reproduse (repetate) niciodată, iar studiile ulterioare au obținut rezultate care au contrazis studiile originale. Mass-media de succes a dat mult mai multă atenție studiilor originale despre „creierul homo” și „gena homo”, dar toate studiile au fost apărut însă în

literatura științifică. Atât LeVay, cât și Hamer, au realizat studiile în domenii pentru care în mod normal nu aveau pregătire. Amândoi erau oameni de știință recunoscuți în domeniile lor, iar studiile lor au fost realizate la instituții recunoscute, lucru care a ajutat la creșterea credibilității cercetărilor. Atât LeVay, cât și Hamer, au scris cărți după publicarea rezultatelor studiilor, susținând cauzele biologice ale homosexualității. Acestea fiind zise, deși LeVay și Hamer erau cercetători pasionați, studiul lor nu a fost foarte imparțial. LeVay și-a făcut studiul și documentarea despre „creierul homo” după ce iubitul său a murit din cauza unor complicații generate de SIDA. Hamer, după ce și-a văzut mulți prieteni murind de sarcomul Kaposi, a decis să caute o posibilă predispoziție genetică la bărbații homosexuali de a se îmbolnăvi de aceasta formă rară de cancer care acum este legată predominant de SIDA.

„Originile și determinanții orientării sexuale, atât heterosexuale cât și homosexuale, pun probleme nerezolvate de un real interes științific. Dar ancheta științifică pe care au generat-o arată o istorie lungă de distorsionări datorate considerațiilor morale și politice. Acesta este un domeniu, prin excelență, unde obiectivitatea științifică are șanse mici de supraviețuire.” (Bankcroft, “Homosexual Orientation The search for a biological basis.” pag. 437)

„Prin felul de abordare științifico-tehnică practicată de un Hamer sau un LeVay, informațiile care nu se încadrează în teoriile existente și modurile de cercetare preferate sunt date uitării; sunt făcute să dispară, ca și când nu ar fi existat.” (Clausen, Beyond Gay or Straight, pag. 127)

Science, una din revistele de vârf din domeniul științific, a publicat în 1991 un articol de Simon LeVay, „O diferență în structura hipotalamusului între bărbații heterosexuali și cei homosexuali”. Acesta este articolul și studiul pe care s-au bazat titlurile „gena homo” din presă. Publicarea acestui articol a stârnit controverse atât pentru revistă, cât și pentru autor. LeVay era un neurobiolog care și-a realizat studiul la Salk Institute for Biological Studies din California. Cercetările sale anterioare fuseseră pe o zonă complet diferită a creierului, cunoscută sub numele de cortex vizual. Chiar LeVay admite într-o emisiune a lui Phil Donahue („Homosexualul genetic: născut sau devenit homosexual”, 3 ianuarie 1992) că studiul său nu a fost în întregime doar un dezinteresat demers științific. Am putea spune că, într-un fel, publicarea cercetărilor și a studiului au fost pentru LeVay o recunoaștere personală a faptului că este homosexual.

„LeVay a spus că a făcut studiul în onoarea relației cu iubitul său, Richard Hersey, care a murit de SIDA.” (Murphy, Gay Science The Ethics of Sexual Orientation Research, pag. 25)

„Afirmările au stârnit imediat polemici atât în interiorul cât și în afara științei. În ciuda capitalului cultural evident al lui LeVay, care l-ar face mai publicat decât un nou-venit, este îndoielnic dacă Science ar fi publicat un alt articol cu o metodologie atât de vulnerabilă pe un subiect cu mai puțină încărcătură decât homosexualitatea. Eșantionul a fost mic și SIDA produce de obicei consecințe neurologice severe. Nu au existat controale 'normale', iar el a căutat să studieze o regiune a creierului ale cărei granițe sunt cunoscute ca greu de definit. Descoperirile sale nu au fost reproduse.” (Rose, “Gay Brains, Gay Genes and Feminist Science Theory” în Weeks and Holland editors. Sexual Cultures Communities, Values, and Intimacy. pag. 59)

„Studiul lui LeVay a fost inițial respins de referenții interni de la Science (LeVay, comunicate personale). Deși Science rar admite retrimiterarea manuscriselor, s-a făcut o excepție în acest caz. Deoarece Science refuză să comenteze asupra acestei tratări speciale, se poate doar specula asupra motivului refuzului inițial al manuscrisului, chiar înainte ca acesta să fi fost trimis pentru evaluarea colegilor. Probabil motivul este că acest articol nu respecta standardul minim, nici măcar al unui studiu pe animale în acest

domeniu. Acest articol a avut un singur autor care a prelucrat singur toate țesuturile și a făcut toate măsurătorile anatomice și testele statistice. Chiar și în studiul pe animale, standardul este ca toate măsurătorile să fie făcute de mai mulți investigatori. Desigur, editorii de la Science ar fi trebuit să fie mai atenți și să ceară ca un co-investigator să repete și să verifice măsurătorile lui LeVay înainte de publicarea unui articol ce se anunța cu siguranță de mare interes atât pentru publicul larg, cât și pentru comunitatea științifică. În timp ce LeVay afirmă că nu a fost nici un co-investigator potrivit în laboratorul său pe timpul desfășurării studiului (citat în Marshall, 1992), totuși nu e lipsă de anatomişti calificați care ar fi fost (și încă ar fi) mai mult decât doritori să verifice măsurătorile.” (Byne, “Science and Belief: Psychobiological Research on Sexual Orientation,” pag. 334 în Sex, Cells and Same-Sex Desire, editori John P. De Cecco PhD și Michael G. Shively, MA)

Cercetările lui LeVay s-au ocupat de studiul țesuturilor din creier de la 41 de subiecți, care fuseseră obținute de la autopsiile de rutină ale celor ce muriseră în 7 spitale din New York și California. 19 din subiecți erau bărbați homosexuali care muriseră din cauza complicațiilor de SIDA (1 era bisexual). Au mai fost încă 16 subiecți presupuși heterosexuali, dintre care 6 muriseră de SIDA și 10 din alte cauze. Cei 6 subiecți rămași au fost femei presupuse heterosexuale, din care 1 murise de SIDA și 5 din alte cauze. Ce a făcut LeVay a fost să măsoare dimensiunea porțiunii INAH3 din hipotalamus. Cercetările sale și rezultatele au fost publicate în articolul din revista *Science*.

„Descoperirea că nucleul diferă în dimensiune între bărbații heterosexuali și homosexuali ilustrează că orientarea sexuală la oameni poate fi supusă studiului la nivel biologic și această descoperire deschide porțile pentru studiile asupra modului în care neurotransmițătorii și receptorii ar putea fi implicați în reglarea aspectului personalității. Interpretarea ulterioară a rezultatelor acestui studiu trebuie să fie considerată speculativă. În particular, rezultatele nu permit cuiva să decidă dacă dimensiunea porțiunii INAH3 la un individ este cauza sau consecința orientării sale sexuale, sau dacă dimensiunea zonei INAH3 și orientarea sexuala sunt ambele dependente de influența unei a treia variabile, neidentificate încă. (LeVay, “A Difference in Hypothalamic Structure Between Heterosexual and Homosexual Men,” pag. 1036)

„S-a mai stabilit că hipotalamusul uman este dimorfic sexual, altfel zis, anumite grupuri de celule din glandă sunt mai mari la bărbați decât la femei. Presupunând că celulele sunt dimorfice mai degrabă pentru orientarea sexuală decât pentru sex, LeVay a descoperit în cele 41 de creiere că grupurile de celule ale INAH3 din glandele hipotalamus ale bărbaților care se pare că fuseseră homosexuali erau mult mai mici decât la cei care se pare că fuseseră heterosexuali. Creierele femeilor, care toate se presupunea (aproape neîntemeiat) că fuseseră heterosexuale, în mod similar aveau grupurile INAH mai mici. În cele din urmă, LeVay a decis că dimensiunea grupurilor INAH3 e determinată de obiectul alegerii sexuale și nu de sexul însuși. Deci creierele care sunt atrase de femei au concentrație mai mare de INAH3, iar creierele atrase de bărbați au concentrație mai mică.” (Archer, The End of Gay and the death of heterosexuality, pag. 132)

Acest studiu al lui LeVay a fost primit de susținătorii homosexualității ca o dovadă a bazei biologice și înnăscute a homosexualității. Adversarii homosexualității au formulat întrebări despre studiul lui LeVay. Dar cel mai interesant e răspunsul dat studiului lui LeVay de susținătorii homosexualității. Numeroase articole și cărți au fost scrise despre studiul lui LeVay asupra „creierului homo”.

„Studiul, după cum afirmă însuși LeVay, are câteva probleme: un grup mic de lucru, variații mari în dimensiunea nucleului individual și posibil rezultate eronate datorită faptului că toți bărbații homo aveau SIDA (deși LeVay nu a găsit nici o “diferență semnificativă în volumul zonei INAH3 între bărbații heterosexuali care muriseră de SIDA și cei care muriseră din alte cauze”). Până la data scrierii acestei lucrări, descoperirile lui

LeVay încă așteaptă să fie reproduse de alți cercetători.” (Burr, “Homosexuality and Biology” în Silker, Homosexuality in the Church, pag. 124)

„Cititorul este îndreptățit să fie sceptic dacă nu chiar confuz datorită acestor descoperiri. Avem de a face fie cu o lipsă de consistență, fie cu o lipsă a repetării descoperirilor. Există probleme metodologice. Cifrele sunt inevitabil mici și majoritatea subiecților homosexuali pe care s-a făcut studiul au murit de SIDA; încă există posibilitatea ca astfel de schimbări structurale să fie consecința unei bolii, cum ar fi SIDA. Dar chiar dacă aceste descoperiri sunt fundamentate și anumite zone specifice ale hipotalamusului sau ale altei glande se dovedesc a fi legate de orientarea sexuală, este dificil să ne imaginăm care ar fi natura unei astfel de legături. Este puțin probabil să existe o astfel de legătură directă între structura unei anumite zone a creierului și orientarea sexuală.” (Bancroft, “Homosexual Orientation The search for a biological basis.” pag. 438)

„O a doua problemă este că până astăzi nu au existat repetări ale descoperirilor lui LeVay; Byne (1994) raportează că Manfred Gahr de la Max Planck Institute a încercat fără succes să repete descoperirile lui LeVay. Mai mult, nucleele interstițiale din hipotalamusul anterior variază în dimensiune, parțial în relație cu factori sezonieri, sugerând că aceste structuri nu sunt chiar atât de permanente cum pare să arate studiul lui LeVay. Mai mult de trei duzini de studii au eșuat să confirme pretențiile lui LeVay (1991) că anume corpus callosum este mai mare la bărbații homosexuali decât la cei heterosexuali.” (Cohler și Galatzer-Levy, The Course of Gay and Lesbian Lives: Social and Psychoanalytic Perspectives, pag. 82)

Au fost și altele studii care s-au contrazis între ele, iar studiul specific al lui LeVay nu a fost reprodus. În general, criticile aduse studiului lui LeVay sunt datorate deficiențelor metodologice. În primul rând este mărimea mică a eșantionului, au fost doar 41 de recolte de țesut cerebral. Există multe întrebări asupra rolului SIDA, pe care însuși LeVay îl recunoaște. Dar ceea ce a ridicat cele mai multe critici este modul în care LeVay a determinat orientarea sexuală a subiecților. Această determinare s-a făcut fără nici un aport din partea subiecților înșiși, pentru că ei muriseră. În cele mai multe studii și cercetări determinarea orientării sexuale sau a homosexualității este făcută prin mărturiile participanților înșiși.

„În al doilea rând, s-au ridicat întrebări asupra modului în care LeVay a determinat orientarea persoanelor ale căror creiere le-a disecat după moartea lor. 19 dintre bărbați au fost clasificați drept homosexuali pe baza menționării acestui fapt în dosarele medicale; cei 16 bărbați care au rămas au fost presupuși a fi fost heterosexuali pe baza faptului că orientarea lor sexuală nu fusese menționată în dosare. Aceasta ne face să suspectăm că LeVay nu a știut sigur dacă creierele a aproape jumătate din subiecții pe care i-a studiat au fost de la persoane homosexuale sau heterosexuale. Mai mult, toți bărbații homosexuali și 6 din cei 16 presupuși heterosexuali muriseră de SIDA.” (Jones & Yarhouse, Homosexuality The Use of Scientific Research in the Church’s Moral Debate, pag. 70)

Însuși LeVay a observat că un subiect care fusese menționat drept bisexual în dosarul său medical a fost plasat alături de subiecții homosexuali.

„Dosarele medicale au fost singura lui sursă de informare asupra sexualității subiecților săi. De vreme ce dosarele celor care muriseră din alte cauze decât SIDA nu specificau orientarea sexuală, el a presupus bazându-se pe probabilități statistice, că nu mai mult de unul sau doi ar fi putut fi homosexuali, așa că s-a simțit îndreptățit să-i folosească pentru a reprezenta creierele „heterosexuale” de bărbați și femei.” (Clausen, Beyond Gay or Straight: Understanding Sexual Orientation, pag. 106-107)

„Vance și alții au fost șocați de contrastul dintre grija cu care LeVay a măsurat mostrele de creier și neglijența presupunerilor sale legate de sexualitatea subiecților. El nu știa deloc cum au ajuns angajații spitalului la concluzia că pacienții cu SIDA pentru care ei au menționat orientarea sexuală în rapoarte au fost într-adevăr homosexuali. Dat fiind ceea ce se știe despre diversitatea sexualității umane, pare sigur să presupunem că etichetele simple ale lui LeVay au acoperit o gamă largă de dorințe specifice și comportamente. Subiecții care nu muriseră de SIDA au fost în mod automat presupuși a fi heterosexuali, în absența dovezii contrariului – o presupunere heterosexistă ciudată venită din partea unui cercetător homosexual.” (Clausen, Beyond Gay or Straight: Understanding Sexual Orientation, pag. 109)

„Problema căreia nu i-a acordat suficientă atenție a fost prezumpția identității sexuale ale cadavrelor care nu puteau să depună o mărturie. Dacă un pacient cu SIDA și-a infirmat orice activitate homosexuală către doctori înaintea morții, creierul său a fost clasificat ca heterosexual. Prezumpția heterosexualității printre femeile, ca și printre bărbații care muriseră din orice altă cauză în afara de SIDA, s-a bazat în primul rând, după cum spune o observație, pe acele 10 procente promovate în mod eronat de Kinsey. Sunt șanse, după cum spune LeVay, ca aceste persoane să fi fost heterosexuale.” (Archer, The End of Gay and the death of heterosexuality, pag. 133)

Există de asemenea o mare și comună bază critică privind studiile științifice care caută „cauze biologice” și, folosind studii animale, aplică rezultatele acestora la oameni. După cum s-a menționat anterior, aceleași activități psihice și comportamente legate de sex s-au observat la animale, fără a exista însă nici un „animal homosexual”. S-au făcut studii în încercarea de a înțelege „mecanica” activității erotice de același sex și care sunt „fundamentele biologice”. Există multe studii care folosesc oi și șobolani. Unele din aceste studii pe șobolani au localizat în creierul șobolanului o zonă care determină comportamentul psihic sexual, zona SDN-POA. Această zonă se crede că este similară cu zona din hipotalamusul omului, INAH3. Dar întâi, studii diferite au descoperit zone diferite ale hipotalamusului care au rol în controlul comportamentului sexual. Să nu uităm că există 4 zone ale hipotalamusului anterior. LeVay a studiat zona INAH3. Alții l-au criticat pe LeVay pentru încercarea de a lega creierul șobolanului (SDN-POA) și rolul pe care acesta îl joacă în activitatea sexuală, de zona INAH3 a hipotalamusului uman. Critica lui Kauth este foarte punctuală și directă.

„Conceptual, descoperirea lui LeVay ar putea prezenta o problemă. LeVay a afirmat că INAH3 funcționează cam ca și SDN-POA la șobolani; zona SDN-POA determină comportamentul sexual, dar nu se știe ca ea să controleze și dorința sexuală. Capacitatea de a executa anumite comportamente sexuale nu este echivalentă cu dorința sexuală. LeVay confundă orientarea sexuală cu comportamentul sexual. Ca și comportament uman motivat, sentimentele erotice sunt mult mai complexe decât introducerea unui penis într-o deschizătură, prin reflex, sau afișarea părții posterioare pentru a fi penetrată. Totuși, comparând zona INAH3 umană cu zona SDN-POA a șobolanului, LeVay accentuează importanța comportamentului sexual în detrimentul sentimentelor sexuale și implică faptul că esența sexualității umane este un comportament mecanic. De fapt, mecanica comportamentului sexual – poziția, introducerea, frecarea, dezmierdarea, sărutul, linsul și suptul – diferă puțin între indivizii cu interese sexuale variate. Doar sexul partenerului dorit diferă. Astfel, este improbabil ca zona umană INAH3 să fie similară funcțional cu zona SDN-POA a șobolanului. Premiza lui LeVay este defectuoasă și concluziile susceptibile. Descoperirile lui ar putea mai degrabă să reflecte diferitele experiențe conjuncturale ale subiecților săi, decât să indice ceva despre orientarea sexuală. Nici o concluzie semnificativă nu se poate trage de pe urma studiului lui LeVay.” (Kauth, True Nature A Theory of Sexual Attraction, pag. 126-127)

„În concluzie, studiul lui LeVay este mai mult sugestiv. Cu siguranță nu arată că există o corelație solidă și directă între dimensiunea zonei INAH3 și orientarea sexuală.” (Murphy, Gay Science The Ethics of Sexual Orientation Research, pag. 30)

„Nu că n-ar fi fost rezerve și probleme. După cum a arătat însuși LeVay în finalul raportului său din revista *Science*, e posibil ca SIDA să fi fost motivul diferențelor de dimensiuni ale zonei INAH3. Această dimensiune ar putea fi determinată de comportamentul sexual al persoanei și să nu fie cauza acestuia. Sau ar putea să existe un al treilea factor care să trianguleze cu comportamentul sexual și cu grupurile INAH3, împărțind cauza și efectul cu acestea două.” (Archer, *The End of Gay and the death of heterosexuality*, pag. 132-133)

Ce concluzie critică și obiectivă poate fi trasă după o privire atentă asupra studiului lui LeVay publicat în revista *Science*? Atât revista, cât și LeVay, au fost puși sub o cercetare atentă. Revista *Science* a fost găsită vinovată de a nu fi urmat procedurile și politica ei obișnuită pentru publicarea articolelor. LeVay recunoaște că nu a fost un studiu imparțial făcut de un cercetător imparțial. Rezultatele însele pot fi supuse unor probleme metodologice, număr mic de mostre, determinarea orientării sexuale a subiecților de la care s-a luat mostra de țesut din creier și impunerea concluziilor din studii paralele pe animale. Pe deasupra, nici un alt studiu ulterior nu a reușit să reproducă rezultatele sale originale.

Publicarea studiului lui Hamer care a fost folosit pentru a anunța descoperirea unei „gene homo” a avut consecințe similare de susținere și critică.

„A publicat un articol cu descoperirile sale, care s-a dovedit a fi atât de iubit de mass-media, încât a scris o carte despre întregul subiect, în care afirma de câteva ori că din câte știe el nu există o gena homo și chiar dacă există, el nu a găsit-o.” (Archer, *The End of Gay and the death of heterosexuality*, pag. 136)

„În timp ce în articolul publicat în *Science*, Hamer și colegii săi pretind doar că au găsit o legătură între marcajele din zona Xq28 și un rezultat comportamental (homosexualitatea), în scrieri mai recente (Hamer și Copeland 1994, 1998; LeVay și Hamer 1994) amestecă distincția dintre legătură și cauză într-un fel care sugerează o bază genetică a comportamentului homosexual (Allen 1997).” (Cohler and Galatzer-Levy, *The Course of Gay and Lesbian Lives: Social and Psychoanalytic Perspectives*, pag. 68)

„În prima parte a acestei decade, după ce s-a saturat de moartea atâtor prieteni datorită sarcomului Kaposi, cercetătorul a decis să caute o posibilă predispoziție genetică a bărbaților homosexuali de a se îmbolnăvi de această boală anormală și care acum este un tip de cancer predominant legat de SIDA. Nu a găsit nici o legătură, dar în timpul studierii ADN-ului colectat de la bărbați homosexuali, a observat o coincidență peste medie a unui anume reper genetic de-a lungul unei anumite porțiuni din brațul lung al cromozomului X. După studii detaliate, a obținut niște rezultate care au arătat că reperul, Xq28, pare să joace un anume rol în orientarea sexuală a 5 până la 30 de procente din bărbații homosexuali.” (Archer, *The End of Gay and the death of heterosexuality*, pag. 136)

„Aceasta nu a fost, așa cum a numit-o mass-media, 'gena homo', ci dovezi convingătoare a unuia sau a mai multor factori genetici, care cel puțin în această zonă a comunității homosexualilor, sunt legate de sex. Ca și anterior, genotipul rămâne obscur. Ar putea avea o relevanță indirectă (de ex., legat de un rol comportamental sau de gen 'fenotip' care interacționează cu alte influențe în dezvoltarea sexuală). Este puțin probabil să fie o genă care determină orientarea sexuală în mod intrinsec.” (Bancroft, "Homosexual Orientation The search for a biological basis." pag. 439)

„Acest studiu nu identifică o „gena pentru homosexualitate”, după cum au spus multe rapoarte prost informate. De fapt, regiunea cromozomială în discuție este destul de largă și conține câteva sute de gene. Mai mult chiar, acțiunea genetică nu este conclusivă pentru că au fost șapte perechi de frați homosexuali în studiu, care nu au avut elementul

genetic comun în această regiune.” (Murphy, Gay Science The Ethics of Sexual Orientation Research, pag. 32-34)

„Atât în raport cât și în carte, Hamer a spus clar că el nu consideră că a găsit gena homo. El găsisese o coincidență clară a unui reper genetic specific printre cei care se declaraseră homosexuali. Descoperirile au fost semnificative statistic, dar relația reperului genetic cu comportamentul nu a putut fi determinată.” (Archer, The End of Gay and the death of heterosexuality, pag. 135)

Studiul lui Hamer a fost realizat într-un fel care aproape că i-a garantat succesul, adică să găsească ceea ce a căutat. Studiul s-a făcut pe 40 de perechi de frați homosexuali din familii în care șablonul de apariție a homosexualității sugera moștenirea pe cale maternă. În compararea cromozomilor X la frații homosexuali, 64% din perechile de frați aveau în comun o zona identică de ADN, un „reper” diferit pentru fiecare pereche.

Hamer și colegii săi și-au publicat studiul și în revista *Science*, în 1993, „O legătură între reperele ADN la cromozomul X și orientarea sexuală masculină” de Dean H. Hamer, Stella Hu, Victoria L Magnuson, Nan Hu, & Angela M. L. Pattatucci. Hamer și ceilalți membri ai echipei sunt homosexuali declarați. Pe lângă largă popularizare de către mass-media similară cu studiul lui LeVay, au existat investigații făcute de agenții guvernamentale ale S.U.A. asupra studiului lui Hamer. Investigația inițială s-a ocupat de posibila fraudă a folosirii selective a datelor și anume că perechile de frați al căror profil genetic contraziceau rezultatul nu au fost incluși în rezultate. Aceasta investigație a fost făcută de National Institute of Health și a fost urmată de o investigație a Federal Office of Research Integrity. Un membru al echipei de cercetători a lui Hamer a dat o declarație care a fost publicată pentru primă oară în 1995 într-un articol din ziarul Chicago Tribune. În decembrie 1996 s-a încheiat a doua investigație și nu a fost făcută nici o acuzație asupra cercetătorilor.

Critica lui Hamer a venit din ambele părți ale problemei, atât din partea celor pentru, cât și a celor împotriva homosexualității. A existat o critică generală la adresa metodologiei, din partea multor persoane, dar la fel ca și în cazul lui LeVay, susținătorii homosexualității au avut o critică directă și punctuală. Au fost menționate dimensiunea eșantionului și modul în care subiecții au fost incluși în studiu. Fuseseră incluși doar cei la care transmiterea trăsăturii s-a făcut pe linie maternă. În ciuda numirii „genei homo”, studiul a căutat de fapt repere genetice și nu genele propriu-zise. Cel mai interesant este că inițial studiul nu a căutat o „genă homo”. Studiul a încercat să determine dacă homosexualii sunt predispuși genetic la alcoolism și un cancer legat de SIDA, sarcomul Kaposi. Nici acest studiu nu a fost repetat. Un alt studiu făcut de cercetători canadieni a găsit rezultate diferite.

„Eșecul de a folosi controale limitează concluziile studiului raportate de Hamer și colegii săi.” (Cohler și Galatzer-Levy, The Course of Gay and Lesbian Lives: Social and Psychoanalytic Perspectives, pag. 66)

„Luat ca un întreg, studiul lui Hamer se confruntă cu variate probleme metodologice, rezultatele sale sunt deschise la interpretări variate (câteva din acestea fiind mai plauzibile decât existența unei gene homo) și studiul nu a fost repetat. Studiul lui Hamer, care a fost considerat de mulți ca piesa principală a programului de cercetări, de fapt exemplifică multe din problemele sale.” (Stein, The Mismeasure of Desire, pag. 221)

„Hamer și colegii săi nu au identificat genele care cauzează atracția erotică între persoane de același sex. Ei au identificat repere comune pentru bărbații cu orientări erotice spre același sex printre indivizi înrudiți ce au aceleași trăsături. Pentru a-și crește șansele de a găsi rezultate pozitive, Hamer și colegii au limitat exprimarea trăsăturii la transmiterea pe cale maternă. Astfel, genele „pentru” trăsătură ar fi specifice

cromozomului X. În consecință, bărbații „homo” cu tați „homo” care ar fi putut transmite trăsătura în cromozomul Y au fost excluși din studiu.” (Kauth, True Nature, pag. 138-139)

„Hamer și Copeland au observat că gena „homo” nu a fost izolată și că Xq28 joacă același rol în 5 până la 30% dintre bărbații homosexuali. Gama largă a acestor estimări este o dovadă că mai este mult de lucru în acest domeniu” (1994,146).” (Cohler și Galatzer-Levy, The Course of Gay and Lesbian Lives: Social and Psychoanalytic Perspectives, pag. 67)

„Studiile legăturilor genetice sunt foarte complicate, tehnice și vulnerabile la confuzii și interpretări greșite, deoarece părți atât de mici de material se spune că influențează trăsături atât de majore ca atracția sexuală. În consecință, sunt multe neînțelegeri între cercetători asupra acestor analize.” (Kauth, True Nature, pag. 140)

„Hamer a identificat cinci repere genetice pentru erotismul de același sex transmis pe cale maternă la bărbați. Chiar și așa, acest tip de studiu este în fază infantilă și descoperirile lui Hamer trebuie să fie confirmate de cercetători independenți. Cele cinci repere cuprind sute de gene.” (Kauth, True Nature, pag. 216)

„Efortul lui Hamer de a generaliza de la gene la comportament s-ar complica mult mai mult printr-o confruntare cu complexitățile actuale ale psihologiei umane, organizarea socială și formele culturale. Pornind de la o presupuziție ca orientarea sexuală este de un singur tip la o persoană și că orientările homo sau hetero sunt esențiale și permanente, decizia sa de a exclude bisexualii din studiu a fost, după cum spune el, intenționată. Hamer își construiește studiul în așa fel încât să ocolească orice informație contrară și apoi vine cu dovada descoperirii unei gene care la rândul ei pare să confirme categoriile sale inițiale.” (Clausen, Beyond Gay or Straight, pag. 126-127)

„Rice și asociații (1999) raportează eșecul de a reproduce cercetările lui Hamer. Acest grup de cercetători nu a reușit să găsească o legătură între homosexualitatea masculină și Xq28 și susține că frații homosexuali nu sunt mai predispuși decât frații heterosexuali să aibă același reper genetic. Mai mult, acest grup a găsit foarte puține dovezi în sprijinul pretenției lui Hamer asupra transmisiei materiale. Wickelgren (1999) trece în revistă descoperirile raportate de ședințele din 1998 ale American Psychiatric Association care de asemenea nu au reușit să reproducă descoperirile lui Hamer și concluzionează că există foarte puține dovezi în sprijinul ipotezei că Xq28 este un reper genetic legat de homosexualitate.” (Cohler și Galatzer-Levy, The Course of Gay and Lesbian Lives: Social and Psychoanalytic Perspectives, pag. 67)

„Dovezile pentru o componentă genetică a homosexualității nu sunt deloc copleșitoare. Numeroase studii care pretind că dovedesc existența unui aspect genetic al homosexualității sunt fie anecdotice, fie grav eronate. Homosexualitatea este adesea slab definită și cercetătorii folosesc variate măsuri comportamentale. Eșantioanele sunt prea mici și recrutarea subiecților nu e obiectivă.” (McGuire, “Is Homosexuality Genetic? A Critical Review and Some Suggestions.” pag. 140-141 în Sex, Cells, and Same-Sex Desire: The Biology of Sexual Preference, editori John P. De Cecco, PhD și David Allen Parker, MA)

„Mai exact, este necesar să se investigheze studiul biologic pentru a determina exact ce are de spus acesta despre homosexualitate. Studiile lui LeVay și Hamer, de exemplu, care sunt adesea asociate cu argumentul biologic, au avut un domeniu limitat și nu au fost niciodată reproduse cu succes (Crewdson 1995). În plus, ambele studii au folosit doar subiecți masculini; astfel, datele susțin argumentul biologic aplicat doar la bărbații homosexuali. În final, studiile lui LeVay și Hamer se bazează pe o varietate largă de studii științifice care conțin variate teorii asupra homosexualității masculine, multe din ele

conceptualizând homosexualitatea masculină ca patologică.” (Brookey, Reinventing the Male Homosexual: The Rhetoric and Power of the Gay Gene, pag. 7)

„Argumentul pentru imuabilitatea homosexualității trădează o interpretare greșită a studiilor științifice. Nimic din acele studii nu sprijină pe deplin ideea că homosexualitatea este imuabilă biologic; fiecare studiu lasă deschisă posibilitatea că homosexualitatea este rezultatul unei combinații între factori biologici, de mediu, iar unele sugerează că homosexualitatea ar putea fi legată de o predispoziție în temperament care s-ar putea manifesta într-o mulțime de feluri. Toate studiile sunt de acord că factorii biologici, sociali și psihologici interacționează pentru a produce și schimba semnele homosexualității. Mai mult, aceste studii nu comentează eficient asupra frecvenței homosexualității în rândul populației obișnuite.” (Terry, An American Obsession pag. 394)

„După cum indică acest sondaj, cercetările citate în sprijinul unui model biologic al sexualității umane sunt deficiente metodologic și deschise la interpretări teoretice contradictorii. În plus, multe dintre aceste cercetări se concentrează pe studii pe animale și deci au puține legături cu comportamentul uman care este în general afectat de valori culturale. Astfel, întrebarea de bază în acest articol este: Cât de convingătoare sunt dovezile biologice că detaliile sexualității umane sunt direct datorate unor trăsături și procese înnăscute? Răspunsul este că dovezile acestea nu sunt nici pe departe convingătoare. Am putea concluziona că perspectiva biologică asupra sexualității umane nu a avut încă o contribuție substanțială la „sinteza biosocială echilibrată” pe care o recomandă Baldwins (1980).

Această concluzie nu vrea să implice că biologia nu are nimic de a face cu sexualitatea umană (de vreme ce cele două sunt desigur strâns întrepătrunse). Simplu, sensul este acesta: pretenția că factori biologici au o influență imediată și directă asupra unor probleme ca identitatea sexuală, comportamentul sau orientarea rămâne nedovedită. Când biologia pare să fie critică în astfel de probleme, adesea se impune intervenția imediată a unui factor cultural.” (Hoult, “Human Sexuality in Biological Perspective: Theoretical and Methodological Considerations,” pag. 150-151 în De Cecco și Shively, Bisexual and Homosexual Identities: Critical Theoretical Issues, editori John P. De Cecco și Michael G. Shively)

„Deși am încercat să furnizăm o înțelegere echilibrată a chestiunilor implicate în studiu și tratament, examinarea descoperirilor existente a condus la câteva concluzii care informează cartea. În primul rând, în timp ce influențele genetice ar putea juca un rol în determinarea orientării sexuale, dovezile găsite până acum nu permit o astfel de concluzie. Nici studiile existente a factorilor biologici, cum ar fi schimbările hormonale în viața prenatală la bărbații care mai târziu se identifica drept homosexuali, nu susțin ipoteza că astfel de factori au un rol important în explicarea orientării sexuale spre același gen.

Descoperirile din studiile de dezvoltare sugerează că orientarea sexuală este mult mai schimbătoare în cursul vieții decât s-a recunoscut adesea.” (Cohler și Galatzer-Levy. The Course of Gay and Lesbian Lives: Social and Psychoanalytic Perspectives, pag. 9)

Ceea ce este important e să înțelegem ce este acum numit în general ca „orientare sexuală”, fie această heterosexuală, homosexuală sau bisexuală. Și, cel mai important, este rolul biologic care ar putea fi jucat la o persoană care este heterosexuală, homosexuală sau bisexuală.

„Omul nu are instincte sexuale. Comportamentul sexual uman, după cum am văzut, variază mult de la individ la individ și de la o cultură la alta și acest comportament este deplin dependent de învățare și condiționare. Gusturile, preferințele, țelurile și motivele care determină șablonul de comportament sexual al unui individ sunt dobândite în

contextul experiențelor sale unice și nu sunt în nici un caz înnăscute ori moștenite. Doar dacă acest fapt este integrat în profunzime și absorbit este posibil să se discute despre fenomenele sexuale umane dintr-o perspectivă științifică.” (Churchill, *Homosexual Behavior Among Males: A Cross-Cultural and Cross-Species Investigation*, pag. 101)

„Ca și alte aspecte ale comportamentului uman, orientarea sexuală este rezultatul unei complexe interacțiuni între diferiți factori, unii din ei fizici, alții ereditari, dar cei mai mulți de mediu. Influențele de mediu includ obiceiuri culturale generale și așteptări, ca și caracteristici speciale ale familiei în care crește individul și anumite circumstanțe personale. Aproape niciodată nu se poate găsi o singură cauză izolată, predominantă pentru toate cazurile de orientări homosexuale.” (West, *Homosexuality Re-Examined*, pag. 320)

„Deși nu există vreo dovadă de încredere că orientarea sexuală este moștenită genetic, nu există nici vreo dovadă pentru concluzia lui Houtt (1984) că este rezultatul deprinderilor sociale. Dovezile disponibile ne obligă să considerăm că nici natura, nici creșterea nu oferă un răspuns unic al cauzei orientării sexuale, fie ea heterosexuală sau homosexuală. Se poate considera că asupra materialului genetic (natura) se acționează în timpul unei perioade critice prin influențe de mediu (creșterea) sau, într-un sens mai general, că nici o influență nu poate acționa fără cealaltă. Oamenii sunt născuți cu un potențial pentru un comportament sexual.” (Haynes, “A Critique of the Possibility of Genetic Inheritance and Homosexual Orientation,” pag. 108-109 în *Sex, Cells, and Same-Sex Desire: The Biology of Sexual Preference*, editori John P. De Cecco, PhD și David Allen Parker, MA)

„Toate dovezile științifice existente conduc la concluzia că orientarea sexuală, fie ea heterosexuală, bisexuală sau homosexuală, este rezultatul interacțiunii dintre genotip și mediu. Oamenii sunt născuți cu abilitatea pentru activitatea sexuală, dar focarul acestei activități nu este mai schimbător decât abilitățile lingvistice. Mai mult, există dovezi pentru a considera orientarea destul de plastică pe parcursul deplasării dintr-un punct al dezvoltării sexuale în altul, cu diferite durate în timp și în perioade diferite din viața cuiva. Constrângerile impuse de ordinea socială în anumite orientări nu au baze în biologie. Așadar homosexualii ar trebui să-si caute emanciparea mai degrabă prin eforturi politice și sociale decât prin studii biologice.” (Haynes, PhD James D. “A Critique of the Possibility of Genetic Inheritance and Homosexual Orientation,” pag. 111 în *Sex, Cells, and Same-Sex Desire: The Biology of Sexual Preference*, editori John P. De Cecco, PhD și David Allen Parker, MA.)

„Teoria socială și studiul vieții persoanelor heterosexuale și homosexuale converg spre a arăta că experiența dorinței sexuale nu este fixă, ci variază pe tot parcursul vieții.

Orientarea sexuală nu ar trebui privită dintr-o perspectiva esențialistă care vede dorința sexuală ca predeterminată de factori înnăscuți sau de dezvoltare; dorința sexuală este schimbătoare în semnificația ei pentru societate și persoane, de-a lungul istoriei și chiar pe parcursul vieții unui individ. Se știu puține despre factorii care conduc la heterosexualitate sau homosexualitate. Înțelesul atracției spre același sex se bazează pe circumstanțe sociale și istorice care se schimbă în timp, de-a lungul generațiilor și în interiorul grupurilor de indivizi. Contextele sociale și circumstanțele de viață asemănătoare influențează povestea vieții narată în prezent și reconstruită colaborativ în psihanaliză.” (Cohler and Galatzer-Levy, *The Course of Gay and Lesbian Lives: Social and Psychoanalytic Perspectives*, pag. 421)

* * *

Informații despre cercetarea și terapia homosexualității: www.homosexualitate.ro – proiectul *Speranță și vindecare pentru homosexuali*.